

Kāpēc pastāvīgās pārstāvniecības izmaksas būtībā ir algas nodokļu izmaksas 2/28/23



PwC nodokļu nodaļas vecākā konsultante
Madara Hmeļevska



PwC nodokļu nodaļas direktore un
personāla un organizāciju pārveides
pakalpojumu vadītāja Baltijā
Irēna Arbidāne

Globalizācijas ietekmē uzņēmuma korporatīvie klienti un dažādi iepirkuma projekti bieži vien atrodas valstīs, kuras nav šī uzņēmuma galvenā darbības vieta. Lai gūtu labumu no ārvalsts iepirkuma projektiem, uzņēmumam ir svarīgi izvērtēt ne vien ieguvumus, bet arī ar šādām biznesa iespējām saistītos riskus, īpaši nodokļu riskus. Ja ārvalstī rodas pastāvīgā pārstāvniecība (PP), tad jāapzinās gan uzņēmumu ienākuma nodokļa, gan algas nodokļu sekas, ko rada šāda darbība ārvalstī. Šajā rakstā mēs vērtējam algas nodokļu riskus un aplūkojam nozīmīgākos jautājumus, kas uzņēmumam būtu jāņem vērā.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN)

Ja Latvijas uzņēmums iepirkuma konkursā iegūst tiesības realizēt projektu, piemēram, Lietuvā, kura ietvaros Latvijas darbinieki īslaicīgi jāuzturas Lietuvā, tad IIN piemērošana saskaņā ar spēkā esošo nodokļu konvenciju ir ļoti vienkārša – IIN maksājams tikai Latvijā, balstoties uz šādiem pieņēmumiem:

- darbinieki Lietuvā neuzturas vairāk kā 183 dienas 12 mēnešu periodā;
- algu viņiem maksā Latvijas darba devējs;
- uzņēmumam neveidojas PP Lietuvā (PP nesedz darbinieku atalgojuma izmaksas).

Ja PP tomēr rodas (piemēram, celtniecības projekts, kas pārsniedz sešus mēnešus, rada uzņēmumam noteiktu darbības vietu Lietuvā), tas kardināli maina uzņēmuma atbilstības prasības un IIN piemērošanu. Ja darbinieki uzturas Lietuvā vairāk nekā sešus mēnešus un saņem algu no Latvijas darba devēja, bet viņu atalgojuma izmaksas tiek attiecinātas uz PP, tad IIN vispārīgā gadījumā piemēro darba veikšanas valstī (Lietuvā).

Sociālās apdrošināšanas iemaksas

Šīm iemaksām ir atšķirīgs regulējums. Lai sociāli apdrošinātas personas statuss saglabātos vienā valstī, kad persona ir nodarbināta citā valstī, jānoskaidro, vai starp šīm valstīm ir līgums par sociālo apdrošināšanu. Uz šāda līguma pamata darbinieks var iegūt dokumentu, kas apliecina sociāli apdrošinātas personas statusu mītnes valstī. Šo dokumentu sauc par A1 sertifikātu ES/EEZ valstīs vai par apdrošināšanas seguma sertifikātu valstīs, kam ir sociālā nodrošinājuma līgums ar Latviju (Austrālija, Baltkrievija, Kanāda, Krievija, Ukraina). Sertifikātu var pieprasīt darba devējs vai darbinieks, un tas apliecina, ka persona joprojām ir sociāli apdrošināta mītnes valstī, ja plānotais darba ilgums ārvalstī nepārsniedz 24 mēnešus. Sertifikātu neizsniedz darbiniekam, kuru nosūta aizvietot citu ārvalstī strādājošu darbinieku.

Vai jāmainās darbinieka atalgojumam?

Lai darbinieki varētu brīvi pārvietoties ES un saņemt taisnīgu algu, strādājot ārvalstīs, Eiropas parlaments ir ieviesis Direktīvu 2014/54/ES. Tā nosaka, ka gadījumos, kad darba devējs nosūta darbiniekus veikt darbu citās valstīs, piemēram, strādāt iepirkuma konkursā iegūtā projektā, darba devējam jānodrošina, ka darbinieks saņem vismaz minimālo algu, kas noteikta darba veikšanas valstī.

Praksē tas nozīmē – ja Latvijas darba devējs nosūta darbinieku no Latvijas īstenot projektu, piemēram, Austrijā un viņa pamatalga Latvijā ir 1200 eiro, tad darba devējam jāmaksā 1500 eiro, kas atbilst Austrijas minimālajai algai. Tā kā ārvalsts minimālā alga pārsniedz vietējo līmeni, direktīvas prasību neizpildes dēļ uzņēmumam var nākties maksāt ne vien soda naudu, bet arī lielākus algas nodokļus. Tādēļ ir svarīgi, lai uzņēmums būtu informēts par attiecīgajām prasībām.

Risku vadība

Starptautiskā regulējuma prasību neizpilde var radīt lielu nodokļu risku un ievērojamas algas nodokļu izmaksas. Uzsākot darbību ārvalstī, uzņēmumam var rasties salīdzinoši neliels uzņēmumu ienākuma nodokļa slogs, jo tas ir atkarīgs no peļņas rādītājiem. Ievērojami lielāks būs algas nodokļu slogs atkarībā no ārvalstī nodarbināto darbinieku skaita un darba samaksas, īpaši ņemot vērā to, ka tie būs galvenokārt augsti kvalificēti speciālisti.

Dalībvalstu nodokļu iestādes cieši sadarbojas un ātri apmainās ar informāciju, tādēļ starptautiskā regulējuma prasību neizpilde un izvairīšanās no vietējo nodokļu samaksas var uzņēmumam radīt nopietnas sekas. Praksē esam redzējuši daudzus reālus piemērus, kā nodokļu iestādes var būtiski ierobežot uzņēmuma darbību, pieprasot nodokļu parādu samaksu vai apķīlājot uzņēmuma mantu. Pirms projektu uzsākšanas ārvalstī uzņēmumiem ieteicams apsvērt ar to darbību saistītos riskus ārvalstī un laikus konsultēties ar ekspertiem, lai ievērotu katras valsts prasības, jau uzsākot darbību ārpus Latvijas.